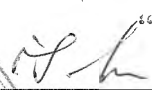

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ”

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Голова приймальної комісії
Національного університету

 “Острозька академія”
проф. Пасічник І.Д.

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури
з спеціальності 052 Політологія

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 052 Політологія / Укладачі: проф. Сидорук Т. В., проф. Худолій А. О., доц. Мацієвський Ю. В. – Острогоз : НаУОА, 2016.

Програма затверджена кафедрою політології (протокол № 10 від 24.04.2016 р.)

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії НаУОА (Протокол № 4 від 25 квітня 2016 р.)

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Г.С.Пастушок

Пояснювальна записка

Вступники до аспірантури зі спеціальності 052 Політологія при складанні вступного іспиту зі спеціальності мають виявити теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності з обраною спеціальністю.

Вступники складають вступний іспит зі спеціальності «політологія», що складатиметься з таких дисциплін: «Загальна теорія політики», «Конституційне право України», «Історія політичних і правових вчень», «Теорія міжнародних відносин» та «Світова політика».

Вступники повинні **знати**:

- категорійний і понятійний апарат сучасної політологічної теорії і практики;
- основні закономірності і тенденції розвитку політичного життя суспільства;
- історію національної і зарубіжної політичної думки;
- принципи і особливості організації політичної і державної влади в Україні і в зарубіжних країнах;

основні парадигми і школи в теорії міжнародних відносин, їх концептуальні і методологічні особливості;

закономірності і тенденції розвитку міжнародних відносин і світового політичного процесу:

- методологію та методикку політологічних досліджень;

Вступники повинні **вміти**:

- самостійно вести політичні дослідження, розробляти програми конкретних досліджень, виробляти рекомендації щодо впровадження окремих політик на різних рівнях;
- здобувати і об'єктивно аналізувати політичну інформацію, обробляти її з допомогою сучасних методів;
- володіти навичками теоретичного аналізу і узагальнення соціально-політичної інформації;
- володіти навичками прогнозування конфліктних, кризових ситуацій в політичному житті, розробляти практичні рекомендації щодо їх усунення: надавати органам влади, суспільно-політичним організаціям, місцевим і регіональним органам самоврядування теоретичну і методичну допомогу з вивчення і аналізу політичного життя суспільства та регіонів;
- проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів;
- володіти сучасною методикою викладання суспільно-гуманітарних дисциплін, кваліфіковано проводити педагогічну та виховну роботу в навчальних закладах;
- перекладати оригінальну спеціальну літературу, редагувати наукові тексти, вільно володіти однією з іноземних мов у своїй професійній діяльності.

Питання для вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 052 Політологія

а) «Загальна теорія політики», «Конституційне право України»

1. Еволюція уявлень про предмет політології, її основні закони і категорії. Методи політології;
2. Типологія політичних систем. Стабільність і зміна політичних систем;
3. Сутність політичної влади, її характерні ознаки та різновиди;
4. Поняття політичного режиму та його характеристики;
5. Ознаки та форми демократії;
6. Сучасний політичний режим в Україні;
7. Тоталітаризм як соціальний і політичний феномен;
8. Сутність авторитаризму, форми авторитарних режимів;

9. Перехід до демократії: особливості та моделі;
10. Поняття, структура та концепції політичної еліти;
11. Типологія політичних еліт;
12. Поняття стабільності. Теоретичні підходи до вивчення стабільності і конфлікту;
13. Генеза держави, її атрибути та головні риси. Держава та громадянське суспільство;
14. Структура та функції держави. Форми державного правління та устрою;
15. Особливості парламентської, президентської та змішаної республік;
16. Основні партійні системи;
17. Поняття та структура політичної культури;
18. Поняття нації. Сучасні концепції нації;
19. Поняття націоналізму. Різновиди націоналізму;
20. Наслідки Парламентських виборів в Україні 2006, 2007, 2012, 2014 рр. в контексті демократизації;
21. Євромайдан і його вплив на політичні процеси в Україні;
22. Конституція як основне джерело конституційного права України;
23. Поняття законодавчої влади. Парламент і парламентаризм;
24. Загальна характеристика інституту глави держави;
25. Поняття федеративної держави. Порядок утворення федеративних держав. Особливості федеративного устрою державної влади. Розподіл компетенції і відносини між федерацією та її суб'єктами;
26. Виборчі системи в Україні;
27. Правовий статус людини і громадянина в Україні;
28. Поняття і види основних прав та свобод людини й громадянина в Україні;
29. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України;
30. Конституційно-правовий статус Президента України;
31. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України;
32. Органи виконавчої влади на місцях;
33. Конституційно-правовий статус суддів України;
34. Система місцевого самоврядування в Україні та його принципи;
35. Форма правління в Україні, її суперечності й недоліки;

б) Історія політичних і правових вчень. Сучасна політична теорія

1. Загальна характеристика розвитку політико-правової думки у країнах Стародавнього Сходу;
2. Політична і правова думка в країнах Стародавнього Сходу: Індія;
3. Політична і правова думка в країнах Стародавнього Сходу: Китай;
4. Політичні і правові вчення в Стародавній Греції: загальна характеристика;
5. Політичні і правові вчення в Західній Європі в період Середніх віків: загальні риси та тенденції;
6. Політичні і правові вчення в Західній Європі в епоху Відродження та Реформації: загальна характеристика;
7. Вчення Н. Макіавеллі про державу і політику;
8. Головні політико-правові ідеї Реформації;
9. Політичні і правові вчення в США в XVIII–XIX ст.:
10. Ідея прав людини в політико-правовій думці Нового часу: загальна характеристика;
11. Політико-правова ідеологія націонал-соціалізму;
12. Лібералізм: історія ідей та сучасність (розвиток вчення): загальна характеристика;
13. Консерватизм: історія ідей та сучасність (розвиток вчення): загальна характеристика;
14. Становлення сучасної соціал-демократії. Соціал-демократія в повоєнний період;
15. Концепція правової держави: сутнісна характеристика;
16. Сутність і характерні риси неомарксизму в XX ст.;
17. Загальна характеристика теорії інституціоналізму;
18. Загальна характеристика біхевіоралістичних теорій політики;

19. Мерріам Ч. – засновник нової науки про політику;
20. Лассуелл Г. про предмет політичної науки;
21. Характеристика нормативних політичних теорій;
22. Парсонс Т. про сутність функціоналізму як методу політичної науки;
23. Теорія політичних систем Г. Алмонда;
24. Методологічні засади теорії М. Фуко; зміст роботи М. Фуко «Воля до істини»;
25. Зміст роботи Т. Парсонса «Про поняття «Політична влада»;
26. Проблеми демократії в праці Г. Алмонда і С. Верби «Громадянська культура і стабільна демократія»;
27. Політологічний аналіз політичної системи в роботі Д. Істона «Політична система суспільства»;
28. Вчення Х. Арндт про політику;
29. Характеристика політичної системи в роботі К. Поппера «Відкрите суспільство і його вороги»;
30. Сутність технократичних теорій Т. Веблена та Дж. Гелбрейта;
31. Постіндустріальне суспільство і його особливості в теорії Е. Тоффлера;
32. Теорія цивілізації і політичного розвитку С. Хантінгтона;
33. Концепція З. Бжезінського про світову політику;
34. Г. Кіссінджер про міжнародну політику;
35. Світ-системний аналіз І. Валлерстайна.

в) Теорія міжнародних відносин. Світова політика

1. Міжнародні відносини як специфічна сфера суспільного буття та об'єкт політологічного дослідження;
2. Теорія міжнародних відносин: генеза, предметна галузь, взаємозв'язок з іншими дисциплінами;
3. Основні особливості, універсальні закономірності і сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин;
4. Класична традиція в теорії міжнародних відносин (аналіз праць Фукідіда, Н. Макіавеллі, Т. Гоббса);
5. Ліберально-ідеалістична традиція в теорії міжнародних відносин (аналіз праць І. Канта, Г. Гроція);
6. Реалістична парадигма міжнародної політики Г. Моргентау. Неореалізм К. Волтца;
7. Ліберально-ідеалістична парадигма в теорії міжнародних відносин;
8. «Великі суперечки» в теорії міжнародних відносин;
9. Поняття «транснаціоналізму». Концепції «транснаціоналізації» Дж. Ная, Р. Кеохейна;
10. Марксизм і неомарксизм в теорії міжнародних відносин;
11. Цивілізаційний підхід в теорії міжнародних відносин (вчення М. Данилевського, А. Тойнбі, О. Шпенглера, С. Хантінгтона);
12. Поняття «системи міжнародних відносин». Історичний та політологічний підходи до аналізу міжнародних систем;
13. Еволюція міжнародної системи: від Вестфальського миру (1648 р.) до постбіполярної системи міжнародних відносин;
14. Типологія міжнародних систем у концепціях Р. Арона, М. Каплана, Р. Розенкранца;
15. Поняття «учасник міжнародних відносин». Типи міжнародних акторів та їх ієрархія;
16. Поняття «держава». Функції держави та форми державного правління;
17. Національна держава в сучасних міжнародних відносинах. Класифікації держав у міжнародній системі;
18. Недержавні учасники міжнародних відносин. Роль міжнародних міждержавних і неурядових організацій у сучасній світовій системі;
19. Поняття «міжнародна організація». Типологія міжнародних організацій;
20. Поняття «національні інтереси». Структура національного інтересу та типології національних інтересів;

21. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин: поняття, типології;
22. Основні компоненти зовнішньополітичної могутності міжнародного актора;
23. Роль сили в міжнародних відносинах. Збройне насилля і його форми;
24. Поняття “національної безпеки” і “міжнародної безпеки”. Типологізація систем безпеки. Нові загрози міжнародній безпеці;
25. Поняття “дипломатії”, її форми і методи. Особливості сучасної дипломатії;
26. Співвідношення права і моралі як регуляторів міжнародних відносин. Теоретичні підходи до трактування місця моралі в міжнародних відносинах;
27. Поняття “міжнародної інтеграції”. Типологізація інтеграційних процесів. Стадії міжнародної інтеграції;
28. Поняття “міжнародного конфлікту”. Типологізація конфліктів. Фази розвитку міжнародного конфлікту;
29. Війна як явище суспільного життя. Типологія воєн. Вчення К. фон Клаузевіца про війну;
30. Поняття «зовнішня політика». Співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики держави. Інструменти і цілі зовнішньої політики;
31. Зовнішня політика незалежної України: засади, пріоритети, напрямки;
32. Геополітичне становище України в умовах сучасних європейських та євразійських процесів і глобальних трансформацій ХХІ ст.;
33. Європейська інтеграція України як стратегічний напрям розвитку країни: здобутки і проблеми;
34. Глобалізація як тенденція сучасного світового розвитку: поняття, основні прояви, позитивні й негативні наслідки;
35. Роль універсального актора на міжнародній арені: Ліга Націй, ООН. Проблеми і перспективи реформування ООН.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Література з курсу „Загальна теорія політики”

1. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. - К.: Основи, 1997. – 838 с.
2. Бжезинский З. Преждевременное партнерство // ПОЛИС. – 1994. - № 1.- С. 58-67.
3. Политика как научная дисциплина по Д. Хелду // Политические исследования, – 1991. – № 5.
4. Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под ред. В. Л. Иноземцева. М.: Academia, 1999. – 640 с.
5. Волган О. Грани политической жизни: теория и практика. – Симферополь: Таврида, 2001. - 180 с.
6. Воронов І. Людина і політика: У пошуках гуманістичної альтернативи. Монографія. – К.: Генеза, 2003. - 320 с.
7. Воронов І. Правова держава як предмет політологічного аналізу. Монографія. – К.: Віра ІНСАЙТ, 2000. – 250 с.
8. Воскресенский Ю. Понятие формы правления и критерии ее различия // Держава і право: Збірник наукових праць. Випуск 15. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - 2002. – С. 178-185.
9. Гаджиев К. Политическая философия. – М.: Экономика, 1999. – 606 с.
10. Гайек Ф. Право, законодавство і свобода. Нове визначення ліберальних принципів справедливості і політичної економії. Т. I-III. – К.: Аквілон-Прес, 2000. – 448 с.
11. Гальчинський А., Литвиненко О., Паламарчук В. Проблеми реалізації політичної реформи в Україні // Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. – К.: НІСД, 2003. – 317 с.
12. Гринюк Р. Ідея правової держави: теоретико-правова модель і практична реалізація. – К.: Ін Юре, 2004. – 388 с.
13. Даль Роберт. О демократии. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 208 с.
14. Джон Кин. Демократия и гражданское общество. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 400 с.

15. Енциклопедія політичної думки. – К.: Дух і Літера, 2000. – 472 с.
16. Жак Зіллер. Політико-адміністративні системи ЄС. Порівняльний аналіз. – К.: Основи, 1996. – 420 с.
17. Кіндратець О. Формування суспільства сталого розвитку: проблеми і перспективи: Монографія. – Запоріжжя: Запорізька державна інженерна Академія, 2003. – 382 с.
18. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади і соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія. – К.: Червона калина, 2002. – 276 с.
19. Конончук С. Розвиток демократії в Україні: 2000 рік. – К.: Україна, 2001. – 316 с.
20. Ларри Зидентоп. Демократія в Європе. – М.: Логос, 2004. – 360 с.
21. Мере Жерар. Принцип суверенітету. Історія та основи новітньої влади. – Л.: Кальварія, 2003. – 212 с.
22. Морис Дюверже. Политические партии. – М.: Академический Проект, 2000. – 558 с.
23. Основи демократії / Авт. колектив: М. Безсонова, О. Бірюков, С. Бондарчук та ін.; За заг. ред. А. Колодій. – К.: Ай Бі, 2002. – 684 с.
24. Паламарчук В., Литвиненко О., Паламарчук М. Перспективи розвитку і зміцнення партійної системи в Україні // Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. – К.: НІСД, 2003. – 317 с.
25. Патнам Роберт Д. та ін. Творення демократії: Традиції громадянської активності в сучасній Італії / Р. Д. Пантам разом з Р. Мокарді та Р. Н. Нанетті. – К.: Основи, 2001. – 302 с.
26. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф. М. Рудича. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 327 с.
27. Реформування політичної системи в Україні: Актуальні питання: Науковий огляд / Г. І. Барчук, А. М. Колодій, С. О. Халюк. – Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 63 с.
28. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 297 с.
29. Рябов С. Політологічна теорія держави. – К.: Тандем, 1996. – 240 с.
30. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. – К.: АртЕк, 2001. – 224 с.
31. Скрипнюк О. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До 10 річчя незалежності України. Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - 2000. – 600 с.
32. Сухонос В. Динаміка сучасного державно-політичного режиму в Україні: антиномія демократизму і авторитаризму: Монографія. – Суми: Університетська книга, 2003. – 336 с.
33. Токовенко В. Політичне керівництво і державне управління: проблеми взаємовідносин та оптимізація взаємодії: Монографія. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 135 с.
34. Фрідріх А. Гайек. Конституція свободи. – Львів: Літопис, 2002. – 556 с.
35. Цветков В., Горбатенко В. Демократія – Управління – Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 248 с.
36. Цветков В., Кресіна І., Коваленко А. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти: Монографія. – К.: Ін Юре, 2003. – 496 с.
37. Чиркин В. Государствование. – М.: Юристъ, 2000. – 400 с.
38. Чиркин В. Современное государство. – М.: Междунар. отношения, 2001. – 416 с.
39. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз. – К.: Програма Л, 1995. – 136 с.
40. Шаповал В. Державний лад країн світу. – К.: Український Центр Правничих студій, 1999. – 320 с.
41. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. – К.: Основи, 1995. – 528 с.
42. Юдин Д. Политические партии и право в современном государстве. – М.: Форум. – ИНФРА. М, 1998. – 228 с.

Література з курсу “Конституційне право України”:

1. Шаповал В. Конституційне право зарубіжних країн. – К: АртЕк, Вища шк., 1998. – 264 с.
2. Шаповал В. Державний лад країн світу. – К., 1999. – 320 с.
3. Тодика Ю. Основи конституційного строя України. – Х.: Факт, 1999. – 320 с.
4. Конституційне право України / За ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. – К.: Український центр правничих студій, 1999. – 376 с.
5. Тодика Ю. Конституція України: проблеми теорії і практики. – Х.: Факт, 2000. – 608 с.
6. Тодика Ю., Яворский В. Президент України: конституційно-правовий статус. – Х.: Факт, 1999. – 256 с.
7. Коментар до Конституції України. – К.: Парламентське видавництво, 1996. – 378 с.
8. Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина / Авт.-упоряд. М. І. Хавронюк. – К.: Парламентське видавництво, 1999. – 544 с.
9. Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с.
10. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції. – Х.: Консум, 2002. – 296 с.
11. Чаюн М., Кириченко Ю., Кидисюк Р. та ін. Правові позиції Конституційного Суду України в рішеннях і висновках (1997-2003 роки). – К.: Атіка, 2003. – 336 с.
12. Тодика Ю. Конституційне право України: отрасль права, наука, учебная дисципліна. – Х.: Фолио-Райдер, 1998. – 292 с.
13. Кравченко В. Конституційне право України. – К.: Атіка, 2000. – 320 с.
14. Конституційне право України / За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. – К.: Ін Юре, 2002. – 544 с.
15. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 2000. – 723 с.

Література з курсу “Історія політичних і правових вчень”:

1. Гаджиев К. Политическая философия. - М.: Экономика, 1999. – 606 с.
2. Енциклопедія політичної думки. – К.: Дух і Літера, 2000. – 472 с.
3. История политических и правовых учений / Под ред. В. С. Нерсисянца. – М.: НОРМА-ИНФРА.М, 2000. – 352 с.
4. История политических и правовых учений / Под ред. О. Р. Лейста. – М.: Юрид. лит., 1997. – 688 с.
5. Нерсисянц В. Философия права. - М.: НОРМА-ИНФРА. М, 1999. - 652 с.
6. Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под ред. В. Л. Иноземцева. М.: Academia, 1999. – 640 с.
7. Политическая наука: новые направления / Под ред. Р. Гудина, Х.-Д. Клингеманна. - М.: Вече, 1999.
8. Политическая энциклопедия. - В 2-х т. / Рук. науч. проекта Г. Ю. Семигин. - М.: Мысль, 2000.
9. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. - К.: Основи, 1997. – 838 с.
10. Чанышев А. История политических учений. Класическая западная традиция (Античность - первая четверть XIX в.). - М.: РОССПЭН, 2000.

Література з курсу «Теорія міжнародних відносин»:

1. Лебедева М.М. Мировая политика: Учебник для вузов / М.М. Лебедева. – 2-е изд. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 365 с.
2. Мальський М., Мацях М.М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. 3-е вид., перероблене і доп. – К.: Знання, 2007. – 461 с.
3. Міжнародні системи і глобальний розвиток / підручник; кер. авт. колективу О.А.Коппель; за ред. Л.В.Губерського, В.А.Манжолі. Київ.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.
4. Мировая политика и международные отношения / за ред. С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. – Спб., 2009. – 424 с.

5. Современные международные отношения. Учебник / под ред. А.В. Торкунова. – М.: РОССПЭН, 2012. – 584 с.
6. Современная мировая политика: прикладной анализ / отв. ред. А.Д. Богатуров. 2 изд., испр. и доп. М., Аспект Пресс, 2010. – 592 с.
7. Хрусталева М.А. Анализ международных ситуаций и политическая экспертиза. Очерки теории и методологии. – М.: НОФМО, 2008. – 232 с.
8. Цыганков П.А. Теория международных отношений. – М.: Гардарики, 2003. – 590 с.
9. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. / С.О. Шергін. – Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. – 204 с.
10. Бауман З. Глобализация: последствия для человечества и общества / З. Бауман. – М.: Весь мир, 2004. – 188 с.
11. Бжезинский Зб. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство / Пер. с англ. – М.: Междунар. отношения, 2004. – 288 с.
12. Введение в теорию международных отношений. Учебное пособие / Отв. ред. А.С. Манькин. – М.: Изд-во МГУ, 2001. – 320 с.
13. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / за заг. ред. Б. Гуменюка і С. Шергіна. – К.: Університет Україна, 2009. – 508 с.
14. Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В.В.Львова / Послесл. Г.А.Арбатова. – М., Ладомир, 1997. – 848 с.
15. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навч. посіб. / М. З. Мальський та ін. – К.: Знання, 2010. – 463 с.
16. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / кер. авт. кол. В. Ю.Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. – К.: Вид-во полігр. центр «Київський університет», 2010. – 863 с.
17. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма; Пер. с англ. – М.: Изд-во АСТ, 2004. – 588 с.
18. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон; Пер. с англ. – М.: «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.
19. Хонин В.Н. Теория международных отношений. Общая часть. – К.: Акаем-Пресс, 2005. – 456 с.
20. Цыганков А.П. Цыганков П.А. Социология международных отношений: Анализ российских и западных теорий: Учебное пособие для студентов вузов / А.П.Цыганков. П.А.Цыганков. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 238 с.
21. Чекаленко Л.Д., Федуняк С.Г. Зовнішня політика України від давніх часів до наших днів): підручник / Л.Д. Чекаленко, С.Г. Федуняк; за заг. Ред. Л.Д. Чекаленко. – К.: Вид. дім «Персонал», 2010. – 464 с.